

Jaarconferentie 'Een nieuwe generatie ouderen(zorg)'

- Titel schrijfstuk: *'De zorg voor ouderen: een gemeenschappelijke deler tussen generaties'*
- Doel: Een intergenerationele verslaglegging van de jaarconferentie 'Een nieuwe generatie ouderen(zorg)' verwerkt in een persoonlijke blog om als generaties *samen* vorm te geven aan de (toekomstige) zorg voor ouderen.
- Datum jaarconferentie: Woensdag 28 november 2018
- Datum schrijfstuk: Vrijdag 21 december 2018
- Aantal woorden: 1360 woorden (4 bladzijden)
- Digitale syllabus: <https://eennieuwegeneratieouderenzorg.nl/ds2018/>
- Auteur: Oemar van der Woerd (vanderwoerd@eshpm.eur.nl)
Promovendus '[Shared governance in de zorg](#)' bij de sectie Health Care Governance (HCG) en het Erasmus Centrum voor Zorgbestuur (ECVZ) van Erasmus School of Health Policy & Management (ESHPM)
- Twitter: @Oemar1
-

De zorg voor ouderen: een gemeenschappelijke deler tussen generaties

Het is een kleine 1,5 maand na de jaarconferentie ‘Een nieuwe generatie ouderen(zorg)’ op 28 november 2018 in Utrecht. Een mooi moment om te reflecteren. Welke inzichten, geleerde lessen en gesprekken hebben tot denken gezet? Naast de vele inzichten – zoals onder andere helder verwoord in de blog van Milou Tournois – richt ik mij graag op het intergenerationele karakter van het samenzijn. Door stil te staan bij de rijkdom aan diversiteit van generaties, het belang van verbinding *in* en *tussen* generaties en de actieve betrokkenheid van jongere generaties, blijkt dat de zorg voor ouderen een zorg van ons allen is. Het verbinden van persoonlijke ervaringen, culturen, talenten en enthousiasme zijn van belang om de zorg voor ouderen een gemene deler tussen generaties te maken.

Diversiteit van generaties

Dat er kracht schuilt in de rijkdom van diversiteit, werd benadrukt door Marilyn Haime, lid van de Raad van Ouderen en vertegenwoordiger van de stem van oudere migranten. De afgelopen decennia is de verscheidenheid naar herkomst onder de Nederlandse bevolking sterk toegenomen, zo blijkt uit het rapport [De nieuwe verscheidenheid](#) van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR). Een groot gedeelte van de groep ouderen met een migratie achtergrond heeft het moeilijk. Als gepassioneerd vertelster benoemd ze dat *“deze ouderen vaak uit lage sociale economische klassen komen, verlangen naar contact met mensen en het land van herkomst”*. Angst en depressieve klachten komen steeds vaker voor. Hoe kan de verborgen kracht in migrantengemeenschappen gemobiliseerd worden? Haime benadrukt – naast het belang voor voorlichtingsbijeenkomsten in de eigen taal – voor de inzet van sleutelfiguren in de gemeenschap, zodat er in mindere mate een beroep gedaan wordt op zorgvoorzieningen en ouderen hun weg in het zorglandschap beter kunnen vinden. Echter, hoe geven wij vorm aan diversiteit in de zorg voor ouderen? *“Het is van belang dat bij het bedenken van maatregelen afgevraagd wordt of alle groepen ouderen bereikt worden. Daarvoor is kennis van verschillende migrantengemeenschappen nodig”*, aldus Haime, die benadrukt dat ruimte voor een cultureel specifieke invulling van verpleeghuiszorg van belang is. Een cultuur sensitieve aanpak – *“het gebruik van het oog en de antenne”* – betekent een open houding naar andere culturen toe, waarbij het gebruik van narratieve methoden om de behoeften van ouderen

te begrijpen waardevol is. Een warm vangnet – ook voor de toenemende groep ouderen met een migratie achtergrond – dient gecreëerd te worden, waarbij tijdens de jaarconferentie het [Pact voor de Ouderenzorg](#) als een belangrijke invulling van deze behoefte(n) werd omschreven.

Lokale potentie

In Rotterdam, waar men spreekt over '[superdiversiteit](#)' met 206 verschillende nationaliteiten, schuilt veel rijkdom aan ervaringen van ouderen, zoals bij de kapper van Turkse komaf in Oud-Charlois in Rotterdam-Zuid. Als lokale 'buurtvader' weet hij als geen ander wat er speelt en onderhoudt hij goed contact met de wijkagent, ondernemers en klanten. Je zou kunnen zeggen: het oog en antenne van de buurt. Wordt de verrijkende en verbindende potentie van ouderen in de buurt voldoende benut? De verhalen achter de gesloten voordeuren lijken niet altijd bekend en maakt misschien al snel onbemind. Verrijking en verbinding tussen generaties zou best eens in de eigen straat kunnen beginnen. Een gedeelte van de ouderen met een migratie achtergrond komt eveneens uit de Surinaamse diaspora. De verhalen van mijn moeder – in 1985 naar Nederland gekomen – over het (vroegere) leven in Suriname, de geschiedenis of over de hedendaagse (politieke) situatie: verhalen worden doorverteld van generatie op generatie en inspireren tot verbinding over culturele grenzen heen.

Verbinding tussen generaties

Als praktische invulling van het veelgenoemde belang van verbinding, was het mooi om te zien hoe Minister De Jonge van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) – ook wel de Minister van Ouderenzorg genoemd – op het podium in gesprek ging met de [onlangs geïnstalleerde Raad voor Ouderen](#) over de uitdagingen in de zorg voor ouderen, nu en in de toekomst. Het belang van betrokkenheid in beleidsvorming werd onderstreept: niets over ouderen, zonder ouderen. De Raad streeft ernaar om bij te dragen aan een betere aansluiting tussen praktijk en beleid. In de bijdrage '*Visie op een nieuwe generatie ouderen(zorg)*' vervolgde de Minister zijn verhaal door te duiden dat de generatie die momenteel het meeste mantelzorg verleend tussen de 45 en 60 jaar is en deze groep relatief gezien kleiner wordt. "*Hierom is het van belang om de vitaliteit van ouderen te benutten en ouderen actief te betrekken in de zorg*", bevlogen verteld. Zo werd er benoemd om periodieke controles in toenemende mate thuis te laten plaatsvinden, in tegenstelling tot in het ziekenhuis. "*Wat wil je later worden?*" is een vraag die wij onszelf, ook

als ouderen, dienen te stellen om het belang te ondersteunen van een maatschappelijk dienende invulling van ouder worden. Na het ambtstermijn hoopt Minister De Jonge bereikt te hebben dat mensen daadwerkelijk hebben gemerkt dat de zorg in de wijk is verbeterd. *“Wetten geven geen zorg. Je kan een prachtige wet maken, maar de uitkomst kan te laat bij de mensen belanden. Daarom is het Pact voor de Ouderenzorg van belang”*. Het vinden van nieuwe vormen van wonen en zorg om het gat tussen het verpleeghuis en het langer thuis wonen mogelijk te maken is het speerpunt de komende periode.

Bestuurlijke verbinding

Verbinding werd eveneens gezocht in de interactieve werksessie over een *‘Nieuwe bestuursstijl voor toekomstige ouderenzorg’*, onder leiding van Robbert Huijsman, bijzonder hoogleraar Management & Organisatie van Ouderenzorg, en Henk Nies, bijzonder hoogleraar Organisatie en Beleid van Zorg. Praktijkvoorbeelden en bestuurlijke dilemma’s werden door verschillende bestuurders openhartig gedeeld met elkaar. De grenzen tussen organisaties worden immers steeds diffuser, waardoor het delen van strategische verantwoordelijkheden, zowel binnen als tussen organisaties een groot issue is. *“Van hiërarchie in een organisatie naar regie in een netwerk. Wie is er dan nog verantwoordelijk?”* aldus een deelnemer tijdens de sessie. Netwerkszorg – ook in de context van de zorg voor ouderen – is een veelvoorkomend woord geworden, maar wat betekent het daadwerkelijk? Door grensoverschrijdende samenwerkingen tussen organisaties vraagt men zich af hoe je binnen de eigen organisatie voldoende vertrouwen creëert om dergelijke samenwerkingen aan te gaan, maar ook met ‘netwerkpartners’. Het belang om als bestuurder gepast contact te hebben met cliënten – *“Als bestuurder heb je immers een moreel contract met de cliënt.”*, een veilige sfeer voor professionals te scheppen en als verbindende schakel fungeren werden als belangrijke bestuurlijke activiteiten omschreven.

Betekenisvol

Verbinding was ook merkbaar tussen de verschillende plenaire bijdragen. Nies benoemde in zijn bijdrage *‘De waarde(n) van waardigheid in de zorg’* dat onafhankelijkheid niet per se het hoogste goed in het leven hoeft te zijn. *“Afhankelijkheid heeft immers ook een positieve waarde. Het is van belang om betekenis te kunnen geven aan je bestaan en zelf van betekenis te*

kunnen zijn". Betekenisvol leven werd door Greet Prins, raadslid bij de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving, als openingsbijdrage van de jaarconferentie al scherp aangestipt. Met andere woorden: waardigheid vinden in de oprechte aandacht voor het kleine in het leven. De bijdragen werden in de parallelle sessies in de middag veelvuldig aangehaald. Het zoeken naar verbinding op verschillende niveaus werd actief gezocht, zowel zorginhoudelijk als tussen organisaties in een netwerk.

Generaties samen onderweg

Reflecterend werd er gedurende de jaarconferentie veelvuldig gesproken over verbinding als sleutelwoord in de (toekomstige) zorg voor ouderen. Ouderenzorg als term objectiveert wellicht teveel; het gaat om de zorg voor ouderen. Als veelkleurig palet aan generaties zijn wij samen onderweg om hier vorm aan te geven. Enerzijds door bijvoorbeeld onderzoek te koppelen aan praktijkbehoeften en anderzijds beleid te vormen wat maatschappelijke betrokkenheid van de diverse groep ouderen stimuleert. Initiatieven om tussen generaties verbinding te stimuleren zijn hierin waardevol om kennis en ervaringen van generatie op generatie door te geven. Als kernbevinding vanuit de jaarconferentie neem ik mee dat je de zorg bij jezelf dient te houden: wat zou ik zelf willen? *"Blijf dit onderzoeken bij jezelf"*, aldus Nies. Door stil te staan bij de rijkdom aan diversiteit van generaties, het belang van verbinding *in* en *tussen* generaties en de betrokkenheid van generaties, blijkt dat de zorg voor ouderen een zorg van ons allen is. Het verbinden van persoonlijke ervaringen, culturen, talenten en enthousiasme zijn van belang om de zorg voor ouderen een gemene deler tussen generaties te maken. De zorg voor ouderen is hierom een puzzel die wij samen als generaties dienen te (her)leggen.